

šteti za uda, in dobi za poslano denarje samo toliko bukev, kakor po bukvarnicah.

2. Kjer koli je to le mogoče, naj se oglašajo udje po čast. gg. farnih in dekanjskih predstojnikih, katerim se razpošljejo te dni vpisovanske pole, da va-nje zapišejo imena novih in starih družnikov po posameznih farah (ne po vaseh) zvrstena. Letnina znaša 1 gold., dosmrtnina 15 gold.; na oglasila brez denarjev se ne more ozir jemati.

3. Vsak dekanjski pa tudi tisti farni predstojnik, ki ima več število udov v svoji fari, naj blagovoli vpisovanski poli na čelo napisati, ali želi družbine bukve naravnost po pošti, ali pa zaradi manjših stroškov kot vozno blago po železnici, da vemo v tej zadevi njegovi želji ustreči. Kot povračilo za vožnino družbinah bukve plača o svojem času vsak družnik kakih 4—5 krajcarjev čast. gg. dekanjskemu ali farnemu predstojniku, po katerem bukve dobi.

4. Kdor izmed novih udov tudi prvi del „Življenja svetnikov“ želi, ki velja po bukvarnicah 1 gl. 40 nkr., ta naj priloži letnini za I. snopič 50 nkr., za II. snopič 60 nkr.; kdor pa celi I. del (1. in 2. snopič) želi, ta naj pošlje en goldinar; tako se bo sloveče delo novim družnikom bolj po ceni v roke spravilo.

5. Kdor nima nobene druge priložnosti, ta naj pošlje svoje plačilo naravnost v Celovec in naj priloži še 15 nkr. za razne stroške pri pošiljavi. Če se družbina letnina naročini za kak časnik pridene, tedaj naj se priloži ime na posebnem listku, da se ne spregleda. Sicer pa naj se blagovoljao v ozir jemlje vabilo v Koledarčku (str. CXX) ali na vpisovanski poli tiskano.

Ker se bo odslej vsakega dela skoraj za polovico več tiskalo, narasli bodo tudi stroški za tiskanje in papir, zato-rej bodi vsem čast. družbinim predstojnikom blagovoljna skrb, da se število dosedanjih udov (7086) s časom vsaj še za kakih 2000—3000 družnikov razmnoži. Častiti farni predstojniki pa naj blagovoljijo letos obrniti pozornost svojih faranov mimo „Življenja svetnikov“ sosebno tudi na sloveče delo „Kristusovo življenje in smrt,“ ki prične to leto izhajati in bo v 3—4 snopičih končano. Vse na slavo Bogu in v pravo krščansko omiko našega naroda!

Pri tej priložnosti opominjamo, da steče obrok razpisanim darilom (po 120 in 100 gold.) za leto 1868 z zadnjim dnevom meseca novembra t. l.; kdor pa misli, za „Večernice“ ali za „Koledarček“ še kaj spisov poslati, naj stori to vsaj v kakih treh mesecih. Naj se nabere v ta namen prav obilno pripovedne in podučne tvarine! Družbin odbor.

V Celovec 15. oktobra 1867.

Zgodovinski spominki za prosto slovensko ljudstvo.

Spisal

Davorin Trstenjak.

Jarenina.

Prijetni kraj jareninski se že omenja v listinah od leta 830 — 872. Že tedaj je stala cerkev v čast Device Marije. Verjetno je tedaj, kar narodna pravica pravi, da je v jareninski kapeli sv. Metod, ko je iz Velehrada v Rim potoval, sv. mešo bral. Leta 1135. je bil lastnik jareninski Rudolf Winterswald. Ne more se dognati, kaj je zakrivil, da je bil iz cerkvene občine izkljenen. — Da je bil soper v cerkveno občino sprejet, je daroval svoja posestva od vira jareninskega potoka do njegovega izliva v Pesnico, dalje polovico desetine, katero je imel v Fradilsdorfu, salcburškemu višjemu škofu Konradu I., ta pa je za dušno zveličanje Winterswaldovo to posestvo z vsemi pravicami poklonil cerkvi sv. Blaža v Admuntu; zato še do dnešnjega dne je Jarenina lastnina admunških menihov benediktinov. Fradilsdorf je menda ves in gorice: Fratten, Frattenberg blizu Cmureka. V tistem času se tudi že omenja ves: Zamarkova, Zamerkova v petrovski fari. Kako so jo Nemci mogli v Ameisgasse prestaviti, to ve le duh božji. Tudi vesi: Gostiraj v šentjurski fari, in Velka, ali kakor so tadaj pisali: Vulkovina, so že v oni dobi stale; reka Velka se piše v starih pismih: Vulgingepotoch, to je: Vulkinj- Velkinjipotok.*)

*) Slišal sem v okolici svetotrojiški praviti, da je nekdanj divji Turk prišel do Drvanje. Drvanja je pobrežje ravno ob deževju prestopila in vsa dolina je bila pod vodoj. Komaj je Turk preplaval čez

Dopisi.

Iz Maribora. V nedeljo 10 t. m. bode v čitavnici bese-da in potem ples.

Iz Maribora. Iz Mariborskega okraja se je poslala že druga prošnja soper konkordat. Podpisali so jo le nekteri župani, menda zato, ker ni bilo časa, še drugih podpisov iskati, ali pa zato, ker se je bilo bati, da bi nale-tela tudi na take ljudi, ki že dobro vedo, kam pes tace moli. Slava toraj vam, do katerih se ni upalo s prošnjo, vam Ru-šancem, Lempahčanom, Šent peterčanom! Vzrok tej drugi prošnji je nasprotno pismo, „ktero — kakor se bere v županski prošnji — vzdržanje konkordata za-hteva, in kateremu (pismu) posebno duhovništvo za podpise skrbi.“ — Kaj, ali ne smejo tisti, ki niso v vašem taboru, svojih misli zastran pogodbe odkriti; imate li vi sami pri- vilegijo govoriti, mi bi vam pa morali le prikimovati? Če res duhovništvo onej prošnji za podpise skrbi, je to vse hvale vredno, ker so vladika sami med tistimi škofi, ki so pismo na cesarja za vzdržanje konkordata podpisali, duhov- ništvo pa ne more in tudi ne sme v tej reči drugače misliti, kakor višji pastirje. Sicer je v Mariboru duhovnikov mnogo, pa nobeden še one prošnje videl ni, toraj ji tudi za podpise skrbeti ni mogel.

V prošnji na dalje pravite: „da tisti, ki pisati in brati znajo, od te (katoliške) adrese, nič slišati nočejo, toraj se je napotila v gore, kjer se namesto s podpisi le s podkri- žanjem nespodobno rogovili.“ — Pravo! Po tem takem je menda tudi župan slemeniški namesto podpisa le križ napravil, kajti je srenja slemeniška, ktera je prva podpi- sana, tudi v gorah? Če pa to ni, ampak zna slemeniški župan pisati, veljato tudi od drugih poštenjakov, ki v gorah prebivajo. Zakaj pa niste šli na Smolnik s svojo prošnjo za podpise? Kaj li ste se pohorskega vetra bali? — In kako veste, da se v gorah le podkrižava, ker še nasprotno kat. prošnje nihčur od vas videl ni, kakor sami to v svojem drugem pismu trdite, ko pravite: „Nikjer ne leži (nas- protna prošnja) očitno na ogled, in skrivanje, ki zakriva to počenjanje, je toliko nevarniše.“ Ali ni prav smešno to: prošnja vam je skrita, in vendar veste, da se podkrižava, da se duhovništvo za-njo poganja in da vas vaši nasprotniki grdijo, da ste „brezbožniki in polni vseh pregreh.“ Zares Wildhauserska logika to!

Slednjič sklicujejo ti možje policijo „soper stranko na tihem delajočo, ki ne pripoznava državnega zbora in zdaj, ko so cesar škofom odgovorili, se kaže, da celo cesarja več priznati noče, ker ona od svojega prizadevanja ne odstopi.“ Na to grdo, natolecivno draženje vam odgovorimo le to: vi nam Slovencem, ki ne tulimo z vami v en rog soper sv. er-kev, kakor tudi slovenski poročniki v državnem zboru, razun enega samega, ne držijo z naskakovavci na konkordat, vi nam zavoljo tega spodtikate izdajavske namene, za ktere je ječa in železje! Kdor se z nasprotnikom tako bori, kaže, da ne more svoje reči z duševnim orožjem braniti, toraj bi najraje, ko bi beriči nasprotnike pozaprli. To je slabo znamenje za vas in vašo stvar! Zastonj se nam tudi s cesar-jevo zamero grozite. Cesar niso rekli ne besede, da se mora konkordat odpraviti; rekli so pa čisto odločno: „Zau- pam, da so si č. nadškofje in škofje svesti, kako da vselej cerkev braniti vem“ Naj vam bodo te cesarske besede po-voz za-to, da še nismo tako daleč telebnoli, da bi nekteri župani s kat. cerkvijo in njenimi pravicami pometali, kakor jim drago, da bi ključni kraljestva božjega na zemlji vradni- kom se izročili! Te besede cesarjeve dajo pa tudi duhov- nikom še popolno oblast, po svoji dolžnosti braniti resnico in pravico!

Iz Maribora 5. t. m. © — Branje (trgatev) se je pri nas še le komaj pretekli teden celo končalo, ker neki so imeli tako polne gorice kakor že ne mnogo let; sploh je bilo letošnje branje v Stajerski tako obilno, da ljudje morejo za- dovoljni biti. Kar se vendar tiče novega vina, je zlo raz- lično; v nekkih krajih je prav dobro, v nekkih pa mnogo sla- beje od lanjskega, zatoraj se tudi prodava po zlo različni ceni, namreč, dobi se štrinjak (10 veder) po 30 fl., neko pa se tudi plačuje po 60 fl. v Ljutomeru pa še tudi dražje.

Drvanjo v Rečico pod sv. Trojico. Tudi Rečica je bila iz rečišča iz- stopila, in vso dolino poplavlila. Divji Turk je komaj kobacal po do- lim k sv. Trojici. Pod sveto Trojico je Velka vso dolino poplavlila od sv. Lenarta do trojiškega brega. Turk vpraša, kako se ta reka veli, in ko mu rečejo: Velka, odgovori: Sto vragov, ako je tako velka, ter hajd nazaj, čez sto let prek ne preplavamo. Pis.

Vzrok, da vino letos ni jednake dobrote je v tem, da v nekih krajih grozdje ni jednako bilo dozorelo, da je zlo gnjilo in da je nizko ležeče gorice 25. septembra (še prezgoda) zlo mraz požgal. Sliv (češpelj) je pri nas letos bilo malo in zatoraj so se tudi prodavale po nenavadno visoki ceni t. j. po 18—19 fl. štrtinjak. Jabolka je bilo precej obilno in prodavala so se tudi po prav dobri ceni t. j. štrtinjak po 10—12 fl. Letos se je pri nas posebno mnogo jabolka nakupilo, napolnili so namreč trgovci, kateri z jabolki tržijo tukaj 60 šajk z jabolki in je po Dravi odpeljali na Ogrsko v Slavonsko in Srbsko. Če premislimo, da se na vsako šajko lahko nabaše naj manje 60 štrtinjakov jabolka in rajtajmo štrtinjak samo po 10 fl. tako je letos v mariborski okolici se dobilo samo za jabolka 36.000 fl. Na noge tedaj dragi slovenski gospodarji, sadite marljivo sadovno drevje in ga dobro odrejaite, in boste marsiktero leto dobili prav lepega denarja za sad in še sušenega sadu, če ga le sušiti hočete, in tudi dobre tolkle vam ne bo manjkalo.

Iz Kranjskega. 1. listopada 1867. Mi pazljivo prebiramo poročila dunajskega zbora in smo te dni naleteli na votle beseda dr. Kluna, da se mora za to pri nas ločiti šola od crkve, ker dozdej *ni bilo* zadosti šol, torej se mladež ni mogla v njih poučevati. Tedaj treba prepovedati duhovnikom skrb za šole, da dobi kak pisarčič oblast dosedajnega fajmoštra. Take „modre“ besede je izustil dr. modroslovja Klun in je tudi kaj modro spričeval se, ko mu dr. Jäger Tirolec, dokaže, da je pred več leti ravno nasproti pisaril po časnikih. Je že menda vedel zakaj je nedosledno postopanje včasih dobro. Takemu modrijanu se gotovo smeji tudi prosti kmetič, kateri še ve biti mož beseda. — Veseli nas slišati, da je taj „naš“ zastopnik tudi svoj dosedajni sedež pri drugih Slovencih zapustil in šel med prave dualiste, vsaj se ne bode tak gotovo moglo reči, da je še slovenski poslanec, druge pa naj zastopa, kakor hoče in če ravno še bolj modro ko nas.

Naš volilni odbor se je s tem gospodom zelo zmotil, kar so mu nekteri že prerokovali, torej pa tudi pričakujemo, da bodo v osrednjem volilnem odboru prihodnjic zastopani vsi deli naše deželice, ker „više oči više vidi“. Dr. Klun pa nas ne zastopa več djansko, temuč ima našo oblast še le na papirju, ker je ne moremo zdatno preklicati pred šestimi leti.

Od crkve ločena mala šola bode kaj lepa reč, če se pomisli, česar se morajo učiti duhovniki v viših šolah in česar se učijo mali učitelji in občinski, deželni ali drugi pisarji. Škoda, da nimamo zadosti denarja, da bi zraven svobodne šole ustanovili katoliške, potem bi se v kratkem pokazalo, ktere so boljše in vsemu prisiljenemu hrupu bi bil na enkrat konec.

Sicer pa mi prosti posvetni ljudje še nismo tako nevedni da bi svoje otročice zaupali vsakemu širokoustnežu v ovčji koži, ker že prav dobro vemo pravi namen malih šol.

Čudno se nam zdi, da v takih rečeh nima nič govoriti naš deželni zbor, ki vendar najbolje ve, kar nam treba v deželi, v državnem zboru pa se našim poslanecem še ne verjame, kar tehtno dokažejo, ker se hoče vse djati na eno kopito brez vsega vgovora.

Težke čase je doživela naša vboga Avstrija, vendar bode Bog in pamet in trdna volja umnih državljanov pomagala tudi iz sedajne zadrge. J. G.

Iz Hardeka pri Ormužu, dne 26. vinotoka 1867. Že dolgo me neka misel peče in muči, koje ne morem, da ne bi čestitim čitateljem „Slov. Gospodarja“ razodel. Moj namen je namreč, da bi se naj v vsaki županiji ali vendar v vsakem političnem okraju napravilo društvo, kojega udi bi si naročili dobre slovenske knjige in časnike. K temu društvu bi se vsak brez razločka stanu slobodno vpisal, in pri vpisu 1 gl. ali 50 kr. vsako leto pa po 10 kr. platil. Za te denarje bi se tedaj podučljive knjige in časniki naročevali. Društvo bi se vsako ali vendar vsako drugo nedeljo sošlo, udi bi se z izvoljenim predsednikom pogovarjali in podučevali v gospodarstvu; posebno bi se podučevali vinarji o vinoreji. Eden iz med društva bi čital kakovo knjigo ali kakov časnik. Konec leta bi naj se naj bolj vrli, pridni in izvrstni trije vinarji pred vsem društvom pohvalili in se jim kaj malega za njih zasluge darovalo. Na ta način bi imel vinar več veselje do boljših reči, katerih bi se naučil, bi v društvo stopil, prišel poslušat, kedar bi se društvo sošlo, dobro bi se mu videlo, da je tako v imenitnem društvu; vsaki vinar pa bi se trudil, da konec leta darilo dobi itd.

Gospodarjeve gorice in jegov sadunosnik bode veselje pogledati, pridelalo bode se mnogo več vina in sadu, in še mnogo kaj boljšega se bo med ljudi razširjevalo; drago pa nikomur nebi prišlo to društvo.

Predragi dopisatelji in čitatelji „Slov. Gospodarja“! prosim dopisujte, da zvemo Vaše razne misli. Potem se po mnogih mislih naredi društven program, po katerem se začne. — Žalibog da še je le mnogo vinarjev, ki pisati ne znajo in velijo: „To sem jaz že pred 20 leti znal, kar zdaj v knjige pišejo“ itd.

Sutra teden bodo tukaj srenjskega predstojnika volili. O tem bom drugokrat več povedal. Z Bogom!

Stoeger, posestnik.

Novičar.

Državni zbor.

V 45. seji drž. zbora se je nadaljevalo besedovanje o šolski postavi. V §. 3 se je oddelek 3. (Učitelj si izmed onih knjig, ktere so odobrene, svobodno jedno izbere) po Herb-stovem predlogu izpustil.

§. 8. (šolski zalogi se naj rabijo za šolske namene ne glede na vero) je odobren brez besedovanja.

§. 9. (Država ima skrb za šole po ministerstvu šolstva) se je tudi odobril.

Pri §§. 10., 11. in 14 so se sledeče premembe napravile. §. 10. se po odborovem predlogu glasi: „V vsaki kraljevini in deželi se bode nahajalo: a) deželno šolsko svetovavstvo za vsako deželo, b) okrajno šolsko svetovavstvo za vsaki šolski okraj; c) srenjsko šolsko svetovavstvo za vsako šolsko srenjo, ktero bode ravnalo in skrbelo za odgojstvo v ljudskih šolah in učilnicah. Dežela se bode delila v šolske okraje po deželnem postavodavstvu.“ §. 11. ostane nepremenjen. §. 12. pa se mora glasiti: „V deželno šolsko svetovavstvo se volijo pod predsedništvom deželnega poglavarja ali jegovega namestnika udi političnega poglavarstva, poslanci deželnega odbora, duhovni onih ver, ktere se v deželi nahajajo in zvedenci v rečih odgojstva.“ §. 14. (zdaj 13.) še razlaga; kako se mora postaviti v vsaki deželi vpeljati, posebno §. 12. te postave.

V 46. seji drž. zbora se je prvokrat čtel vladin predlog o načrtunovega reda kazenskega prava. — Minister pravosodja g. Hye podpira predlog s tem, da se je napravil po najnovejšem napredovanju znanosti. Posebno je naglasil poglavito vodilo, da bode vvodno preiskovanje celo prosto, da se bode osebna svoboda, koli bode naj več mogoče, varovala, da se bodo vpeljale sodnije priseženih mož pri političnih pregreških in hudodelstvih in pri prestopkih postave za tisk. Objektivno ravnanje pri natisnenih stvarih se bode celo odstranilo. — Predlog se izroči odboru kazenskega prava.

Za tem je bilo tretje čitanje šolske postave, ktera se je odobrila. Proti so glasovali Slovenci zvon Kluna Tirolci in Poljaki.

Gospodarka zbornica je postavila o vojaški službi tako odobrila, kakor jo je prenaradil državni zbor.

— Ob istem času, ko se v državnem zboru na Dunaju katoliška crkev in duhovščina izdaja in psuje, so imeli škofje na Nemškem v mestu Fuldi, kjer je sv. Bonifacij, Nemecev apostol, pokopan, imeniten shod, ter so jih posveti 5 dni trpli. Dopisnik v Vlfr. piše med drugim to-le: „Katoliško mestjanstvo Fuldensko se je proti duhovskim pastirjem izvrstno obnašalo. V nedeljo 20. okt. so napravili škofom sijajno baklado. V imenu mesta se poda k njim dvanajst gospodov, med njimi veliki župan, ki je škofe primerno nagovoril. Nadškof Kolinski mesto drugih odgovorijo. Gimnazijalni profesor dr. Kerber izreče nazdravje v imenu mesta čestitim pastirjem . . . Zdej stopijo Kolinski nadškof na balkon in nagovorijo z živo besedo Fuldenske katoličane, katerih je bilo na tisoče priučjočih. Zahvalili so se mestjanstvu za ta znamenja ljubezni do crkve, do vere in vdanosti do škofov, apostolskih naslednikov. Spomne ubogega trpina, Pija IX., nas nagovorijo, svetemu Očetu nazdraviti, kar se je z veliko vnetostjo zgodilo. Potem podelijo vsi škofje skupaj priučjočim blagoslov. Tega trenutka nihčér pozabil ne bo, kdor je priučjoč bil.“ — Tako dopisnik, mi pa v Avstriji, ki to beremo, skoraj ne vemo, ali se nam to sanja ali je resnica! Pri nas je zdaj, pa tudi že dolgo poprej vse drugače, samo da so si nekteri oči prikrivali, češ, da še ni tako hudo in za obupati. — Tam v Fuldi se veselijo, da bo to